

Ocean je ključni zaveznik v boju proti podnebnim spremembam

Anne Seidler je mlajša referentka za morsko politiko pri združenju Seas At Risk, ki združuje okoljske organizacije iz vse Evrope in si prizadeva za spodbujanje ambicioznih politik za varstvo morja na evropski in mednarodni ravni. Njena strast je izboljšanje stanja oceanov. V intervjuju smo se pogovarjali o vlogi oceana pri boju s podnebnimi spremembami.

Zaradi podnebnih sprememb se ocean segreva hitreje kot kdaj koli prej. Kako višje temperature vplivajo na naš ocean?

Višje temperature, ki so posledica vse večjih človeških emisij toplogrednih plinov, imajo uničujoče učinke na naš ocean. Verjetno najbolj izrazit je dvig morske gladine, ki se je v zadnjih treh desetletjih več kot podvojil. V zadnjem stoletju se je povprečna globalna gladina morja dvignila za 20 centimetrov. Poleg dviga morske gladine pa so tu še smrtonosna neurja in obalne nevarnosti, kot so poplave, erozija in zemeljski plazovi.

Poleg tega se učinki podnebnih sprememb na oceane kažejo na primer v povečanju vročinskih valov v morju, mrtvih območjih v oceanih, zakisljevanju oceanov in izgubi morske biotske raznovrstnosti, kot je izguba koralnih grebenov.

Vidimo lahko, da so vsi ti vplivi vse pogostejši, dolgotrajnejši in intenzivnejši, kot glavno gonilo pa lahko opredelimo vpliv človeka.

Kakšno vlogo ima ocean v boju proti podnebnim spremembam?

Ocean ima ključno vlogo, saj je ključni zaveznik v našem boju proti podnebnim spremembam. Ocean je največji ponor ogljika na Zemlji. V njem je približno 40 000 milijard ton ogljika. S tem zalogovnikom ocean več kot 50-krat presega vsebnost ogljika v ozračju. V zadnjih desetletjih je svetovni ocean absorbiral približno četrtno emisij ogljikovega dioksida, ki jih povzroči človek, in absorbiral približno 90 % toplote, ki jo povzročajo naraščajoče emisije, s čimer je znatno upočasnil podnebne spremembe.

V svoji predstavitvi ste omenili tri morske junake. Ali nam lahko poveste, kdo so in zakaj?

Čeprav ima ocean v boju proti podnebnim spremembam veliko junakov, sem zgledno izbral tri: morskovo travo, kite in ribe, saj menim, da veliko ljudi ne ve za njihove supermoči. Morska trava na primer pokriva manj kot 0,2 % morskega dna, vendar absorbira 10 % ocenjenega letnega ponora ogljika v ocean. V primerjavi s tropskimi deževnimi gozdovi lahko shranijo od 5 do 30-krat več ogljika, hkrati pa proizvajajo kisik. Poleg tega

upočasnjujejo oceanske tokove, valove in neurja ter tako varujejo obale pred erozijo in dvigovanjem morske gladine. Drugi oceanski junak so kiti, ki v približno 60 letih življenja v povprečju akumulirajo 33 ton CO₂. Ko umrejo, se potopijo na dno oceana in ta ogljik shranijo za več sto let. Del potenciala kitov za zajemanje ogljika je povezan z njihovo vlogo pri povečevanju produktivnosti fitoplanktona, kamor koli se podajo - pojav, ki se imenuje "kitova črpalka". Podoben učinek imajo tudi ribe, ki so pravi ogljikovi inženirji v biološki črpalki oceana. Slednja je motor oceana, ki ga poganjajo milijarde rib in morskih živali. Znanstveniki ocenjujejo, da ribe prispevajo 16 % k skupnemu pretoku ogljika v oceanih.

Če se želimo izogniti najhujšim posledicam podnebnih sprememb, moramo nujno zmanjšati emisije toplogrednih plinov, kako to naslavlja pri svojem delu?

Tu pridemo do nasprotnikov naših oceanskih junakov, ki drastično vplivajo na sposobnost oceanov, da delujejo v svoji ključni funkciji stabilizacije podnebja. V organizaciji Seas At Risk se na primer ukvarjamo z obsežnim industrijskim ribolovom, ki ima ključno vlogo pri tem, da se letno pobije približno 80 milijonov ton rib - naših pomembnih ogljikovih inženirjev, zaradi česar se iz oceana odstranijo znatne količine "modrega ogljika", ki se sprošča v ozračje. Zaradi tega se je v zadnjem stoletju vpliv rib na ocean skoraj prepolovil, kar je bistveno oslabilo njegovo sposobnost blaženja podnebnih sprememb.

Poleg tega morajo ribiči zaradi prekomernega ribolova loviti dalj časa, dlje od obale in z bolj potratnimi in uničujočimi orodji, kar vodi k večjim emisijam toplogrednih plinov in pogloblja podnebno krizo. Ena najbolj uničujočih metod ribolova je vlečenje s pridnenimi vlečnimi mrežami, pri kateri se morsko dno v bistvu preorje. Pri tem vsako leto ubijemo veliko število prilova, ki predstavlja več kot 90 % zavržkov v EU, uničujemo pa tudi sisteme za shranjevanje ogljika, kot so travniki morske trave, in sproščamo že ujeti ogljik nazaj v vodni stolpec in sčasoma v ozračje. Plovila, ki lovijo s pridnenimi vlečnimi mrežami, izpuščajo trikrat več CO₂ kot plovila brez vlečnih mrež, kar neposredno poslabšuje podnebne spremembe. To je eden od elementov, ki jih povezujemo pri našem delu, pri katerem se borimo za prevetritev ribištva v smeri pravičnega sistema malega ribolova z majhnim vplivom, ki je v

skladu s potrebami ribičev in našega okolja. Uporaba obstoječih in zelo učinkovitih zmogljivosti narave za blažitev podnebnih sprememb je veliko bolj smiselna in učinkovita kot lažne tehnične rešitve, kot sta zajemanje in shranjevanje ogljika ali geoinženiring, ki sta nevarna in nepotrebna.

Pogosto slišimo o problemu prekomernega ribolova, malo pa je govora o problemu prekomerne porabe rib. Tudi to je ena od tem, ki jih obravnavate, ali lahko pojasnite več?

Natanko tako, zdaj je že splošno znano, da so svetovne ribje populacije močno prelovljene, vendar tega pogosto ne povežemo s svojimi potrošniškimi navadami. Svetovna poraba rib narašča bistveno hitreje od rasti svetovnega prebivalstva in tudi od porabe vseh drugih živalskih beljakovin. Z drugimi besedami, vse večja poraba rib ni toliko posledica rasti prebivalstva, temveč vse večje porabe na prebivalca. V zadnjih 60 letih se je svetovna letna poraba rib na prebivalca povečala z 9 kg na 20,5 kg - predvsem zaradi svetovnega severa.

Pri tem imajo pomembno vlogo Evropejci. Vedno bolj radi uživamo vodno hrano, zato je letna poraba na prebivalca v EU približno 24 kg, kar je veliko več od priporočil SZO o zdravi prehrani. Ker tega povpraševanja ne moremo zadovoljiti z ribolovom v lastnih izčrpanih morjih, smo postali eden največjih svetovnih uvoznikov morskih proizvodov in s tretjimi državami, kot je Afrika, sklenili sporazume o ribolovu v njihovih vodah.

Ena od težav je, da so ribe postale dostopne tudi na najbolj oddaljenih območjih. Tudi če se odpravite na smučanje daleč stran od obale, lahko lososa dobite v vsaki gorski koči. Dobesedno hranimo sistem, ki uničuje ocean in s tem ne le najboljšega zaveznika v našem boju proti podnebnim spremembam, temveč tudi uničuje preživetje številnih ljudi, ki so resnično odvisni od rib kot hrane in dohodka.